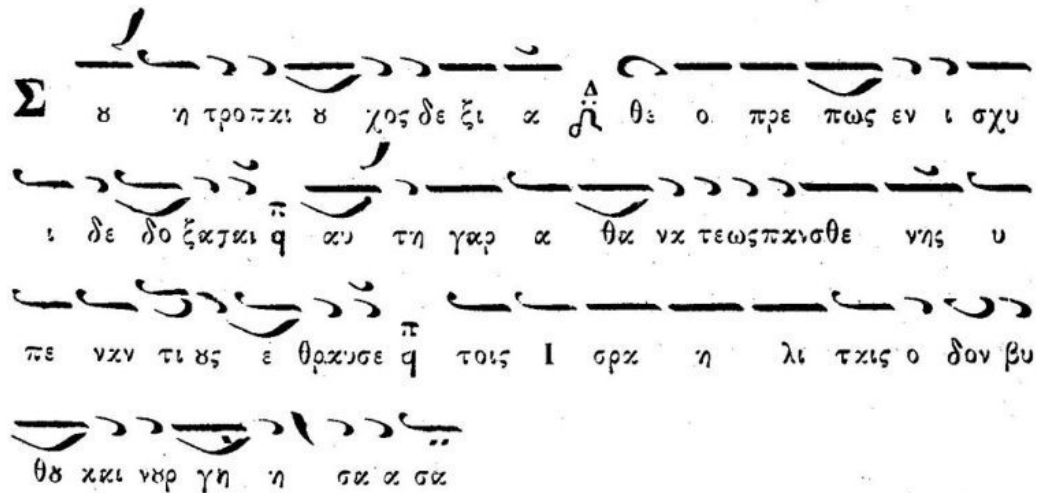

Ερμηνεία Κανόνα Α' ήχου

/ Πνευματικά Αποσπάσματα

Καταβασία Ἦχος α'

• Μιχάλης Κουτσός, Φιλολόγος - Συγγραφέας

ᾠδὴ α'.

Ὁ Εἰρμὸς

Σοῦ ἡ τροπαιοῦχος δεξιὰ, θεοπρεπῶς ἐν ἰσχύϊ δεδόξασται.
Αὕτη γὰρ Αθάνατε, ὡς πανσθενὴς ὑπεναντίους ἔθραυσε,
τοῖς Ἰσραηλίταις, ὁδὸν βυθοῦ καινουργήσασα.

Απλή σύνταξη

Σοῦ ἡ τροπαιοῦχος δεξιὰ, θεοπρεπῶς ἐν ἰσχύϊ δεδόξασται.
Αὕτη γὰρ, Αθάνατε, ὡς πανσθενὴς ἔθραυσε ὑπεναντίους
ὁδὸν βυθοῦ καινουργήσασα. τοῖς Ἰσραηλίταις

Μετάφραση

Η δικιά Σου δεξιά, που φέρνει τρόπαια,
δοξάστηκε για την δύναμή σου, όπως ταιριάζει σε έναν Θεό.
Αυτή, Αθάνατε, ως παντοδύναμη που είναι
έσπασε τις τάξεις του εχθρού ανοίγοντας για τους Ισραηλίτες
έναν καινούργιο δρόμο μέσα στο βυθό της θάλασσας

Σχόλιο

Εδώ τονίζεται η τροπαιούχος δεξιά, που είναι πιο δυνατή και από την δύναμη των εχθρών. Αυτή η δεξιά, επειδή είναι του ισχυρού Δεσπότη, δεν είναι δυνατόν να μην τρέψει τους εχθρούς σε φυγή και να μην τους νικήσει. Έτσι εξάλλου ταιριάζει σε έναν Παντοδύναμο Θεό. Αξιοπρόσεκτο είναι το «ὁδὸν βυθοῦ καινουργήσασα», με την έννοια ότι άνοιξε ένας καινούργιος δρόμος στεριανός στο βυθό της Ερυθράς θάλασσας και πέρασαν οι Ισραηλίτες, όπως επίσης ότι ανοίχτηκε ένας νέος δρόμος από την κακουχία στην επαγγελία, από την Κόλαση στον Παράδεισο.

Καταβασία Ψδὴ γ'. Ἦχος α΄

Ὁ Εἰρμὸς

Ὁ μόνος εἰδὼς τῆς τῶν βροτῶν, οὐσίας τὴν ἀσθένειαν,
καὶ συμπαθῶς αὐτὴν μορφωσάμενος,
περίζωσόν με ἐξ ὕψους δύναμιν, τοῦ βοᾶν σοι, Ἅγιος,
ὁ ναὸς ὁ ἔμψυχος, τῆς ἀφράστου σου δόξης Φιλάνθρωπε.

Απλή σύνταξη

Ὁ μόνος εἰδὼς τὴν ἀσθένειαν τῆς οὐσίας τῶν βροτῶν,
καὶ μορφωσάμενος συμπαθῶς αὐτὴν,
περίζωσόν με ἐξ ὕψους δύναμιν τοῦ βοᾶν σοι,
Ἅγιος ὁ ναὸς ὁ ἔμψυχος τῆς ἀφράστου σου δόξης, Φιλάνθρωπε.

Μετάφραση

Ο μόνος που γνωρίζει την αδυναμία της ανθρώπινης φύσης

και πήρε την μορφή της από πολλή συμπάθεια για τους ανθρώπους,

ζώσε με την εξ ύψους δύναμη, για να σου φωνάζω δυνατά:

Είναι άγιος ο έμψυχος ναός της ανέκφραστης δόξας σου, Φιλάνθρωπε.

Σχόλιο

Εδώ τονίζεται ότι ο Χριστός ντύθηκε την αδύνατη και φθαρτή φύση και πήρε την μορφή ανθρώπου, παρέμεινε όμως δυνατός και γι' αυτό ζητά να τον περιζώσει με την δύναμή του, για να μπορεί να φωνάζει δυνατά ότι ο έμψυχος ναός, που είναι Χριστός αλλά και ολόκληρη η φύση, αξίζει να εξυμνείται για την ανέκφραστη και μεγάλη του δόξα.

Ο Ναός είναι το κατοικητήριο του Θεού και επομένως όπου κατοικεί ο Θεός είναι ναός. Ναός όμως δεν είναι μόνο το κτίριο, όπου γίνονται οι συνάξεις και οι ακολουθίες των πιστών, αλλά και ολόκληρη η κτίση, στην οποία κατοικεί ο Θεός, ακόμη και στα πιο απλά και ταπεινά λουλουδάκια. Αυτοί οι ναοί είναι άψυχοι, οι έμψυχοι ναοί είναι όλοι βαπτισμένοι χριστιανοί με κορωνίδα όλων των έμψυχων ναών την Παναγία κατά τον ψαλμωδό: «ως εμψύχω ναώ κιβωτού...». Από όλους αυτούς τους ναούς εκπέμπονται ευχαριστίες και δοξολογίες στον Θεό Δημιουργό.

Καταβασία Ψδὴ δ'. Ἦχος α΄

Ὁ Εἰρμὸς

Ὅρος σε τῇ χάριτι τῇ θείᾳ κατάσκιον προβλεπτικοῖς

ὁ Ἀββακούμ κατανοήσας ὀφθαλμοῖς, ἐκ σοῦ ἐξελεύσεσθαι,
τοῦ Ἰσραὴλ προανεφώνει τὸν Ἅγιον,
εἰς σωτηρίαν ἡμῶν καὶ ἀνάπλασιν.

Απλή σύνταξη

Ο Ἀββακούμ κατανοήσας προβλεπτικοῖς ὀφθαλμοῖς προανεφώνει σε

τὸν Ἅγιον τοῦ Ἰσραὴλ ἐκ σοῦ ἐξελεύσεσθαι τῇ χάριτι τῇ θείᾳ

κατάσκιον Ὅρος εἰς σωτηρίαν καὶ ἀνάπλασιν. ἡμῶν

Μετάφραση

Ο Αββακούμ όταν κατάλαβε με τα προορατικά του μάτια προσφώνουσε σε Σένα τον Άγιον του Ισραήλ ότι από Εσένα θα προέλθει με τη θεία χάρη το κατάσκιο

Όρος για την σωτηρία και την ανάπλασή μας.

Σχόλιο

Εδώ τονίζεται η διορατικότητα του Αββακούμ, ο οποίος με τα προβλεπτικά του μάτια είδε σε όραμα με την θεία φώτιση «το κατάσκιον όρος», που είναι η Παναγία, από την οποία θα προέλθει με την θεία Χάρη ο Άγιος του Ισραήλ, δηλαδή ο Χριστός, για την σωτηρία και την αναγέννηση του Ισραήλ αλλά και ολόκληρου του κόσμου. Σε πολλούς ύμνος η Παναγία αναφέρεται ως κατάσκιον όρος, όπως: «εξ όρους ο αινετός κατασκίου δασέος «Όρους κατασκίου Ιησού Παρθένου Επίσης: Όρος αλάξευτον και ακαινοτόμητον., Όρος Θεού το εμφανές αλατόμητον και δασύ και σύσκιον, Όρος αρεταίς κατάσκιον και χάρισι δασύτατον, Όρος σύνδεδρον και ευσκιόφυλλον».

Ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης γράφει: Λέγεται μεν βουνό διότι όπως το βουνό και ο λόφος ούτε οργώνεται, ούτε καλλιεργείται, ούτε σπέρνεται από ανθρώπους, αλλά από μόνο του και χωρίς καλλιέργεια βλαστάνει τα υψηλά δέντρα και τα χαμόκλαδα και το χορτάρι, έτσι και η Θεοτόκος χωρίς σπορά και καλλιέργεια βλάστησε τον Κύριον μας Ιησού Χριστό. Όπως στο πυκνόδεντρο βουνό δεν μπαίνει τσεκούρι ούτε ανθρώπινο χέρι κόβει τα ξύλα του εξαιτίας της μεγάλης πυκνότητάς του.

Καταβασία Ώδη ε΄. Ήχος α΄

Ό Εἰρμός

Ό φωτίσας τῇ ἐλλάμψει, τῆς σῆς παρουσίας Χριστέ,
καὶ φαιδρύνας τῷ Σταυρῷ σου, τοῦ κόσμου τὰ πέρατα,
τάς καρδίας φώτισον, φωτὶ τῆς σῆς θεογνωσίας,
τῶν ὀρθοδόξως ὑμνούντων σε.

Απλή σύνταξη

Ό φωτίσας τῇ ἐλλάμψει τῆς σῆς παρουσίας, Χριστέ,
καὶ φαιδρύνας τῷ Σταυρῷ σου τὰ πέρατα τοῦ κόσμου,
φώτισον τάς καρδίας φωτὶ τῆς σῆς θεογνωσίας
τῶν ὀρθοδόξως ὑμνούντων σε.

Μετάφραση

Εσύ, Χριστέ μου, που με την παρουσία σου έλαμψες

και με τον Σταυρό σου χαροποίησες τα πέρατα του κόσμου
φώτισε με το φως της θεογνωσίας σου τις καρδιές αυτών
που με ορθόδοξο τρόπο σε υμνούν.

Σχόλιο

Η παρουσία του Χριστού στον κόσμο είναι φωτεινή, διότι ο Χριστός είναι το Φως το Αληθινόν, ο Ήλιος της δικαιοσύνης, από την άλλη ο Σταυρός του Χριστού, ενώ σε άλλους θα έφερνε λύπη και θλίψη, σε εμάς έφερε χαρά σε όλον τον κόσμο. Για να γίνει όμως αυτό πρέπει να φωτιστεί η καρδιά μας με την θεογνωσία του Χριστού και να υμνεί τον Θεό με ορθόδοξο τρόπο.

Η θεογνωσία είναι η βάση της αυτογνωσίας αλλά και της ορθής επικοινωνίας μας με τον Θεό. Η Ορθοδοξία δεν είναι σχήμα λόγου αλλά είναι η κιβωτός της αληθείας, όπου εκεί μέσα βρίσκονται τα σημεία του Θεού, οι βεβαιώσεις της παρουσίας του Χριστού. Απόστολοι και πατέρες της εκκλησίας διατήρησαν την ορθή δόξα (γνώμη), την βίωσαν και την κήρυγμα αγνή και αμόλυπτη, σε αντίθεση με την εκκοσμικευμένη γνώση της Παπικής εκκλησίας και της αλλοπρόσαλης γνώσης των Διαμαρτυρομένων. Καθολικοί και Διαμαρτυρόμενοι που γνώρισαν την Ορθοδοξία, παραδέχτηκαν το γνήσιο της αποστολικής διδασκαλίας.

Καταβασία Ώδὴ στ΄. Ἦχος α΄

Ὁ Εἰρμὸς

Ἐκύκλωσεν ἡμᾶς ἐσχάτη ἄβυσσος, οὐκ ἔστιν ὁ ῥυόμενος,
ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς, σῶσον τὸν λαόν σου ὁ Θεὸς ἡμῶν·
σὺ γὰρ ἰσχύς, τῶν ἀσθενούντων καὶ ἐπανόρθωσις.

Απλή σύνταξη

Εσχάτη ἄβυσσος ἐκύκλωσεν ἡμᾶς οὐκ ἔστιν ὁ ῥυόμενος,
ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς, σῶσον τὸν λαόν σου ὁ Θεὸς ἡμῶν·
σὺ γὰρ ἰσχύς, τῶν ἀσθενούντων καὶ ἐπανόρθωσις.

Μετάφραση

Μας κύκλωσε η έσχατη άβυσσος και δεν υπάρχει κανένας
που να μας σώσει, μας λογάριασαν σαν πρόβατα για σφαγή,

γι' αυτό σώσε τον λαό σου, εσύ που είσαι ο Θεός μας,
γιατί Εσύ είσαι η ισχύς μας εσύ και η ανόρθωσή μας.

Σχόλιο

Δεν είναι μόνο η κοιλιά του κήτους, είναι και η κοιλιά του Πονηρού στην παρούσα ζωή, ο οποίος καταβροχίζει αυτούς που υποχωρούν στις δελεαστικές του προτάσεις και τότε έρχεται η άβυσσος των δυσκολιών και των προβλημάτων. Τότε γινόμαστε προβατάκια για σφάξιμο και ποιος να μας γλυτώσει; Κι όμως υπάρχει ο Σωτήρας μας, που είναι η δύναμη και η ανόρθωση των αδυνάτων.

Κίνδυνοι εξωτερικοί, κίνδυνοι εσωτερικοί, κίνδυνοι ψυχολογικοί, ζούμε συνεχώς με τον φόβο του κινδύνου, ιδιαίτερα στις μέρες μας, όπου οι κλοπές, οι ληστείες και οι δολοφονίες έχουν αυξηθεί σε ανησυχητικό βαθμό. Οι πιστοί όμως επικαλούνται τον Θεό: «σώσον, Κύριε, τον λαόν σου και ευλόγησον την κληρονομίαν σου». Ο Ψαλμωδός Δαβίδ αναφωνεί: «Αγαπησω σε, Κύριε, ή ισχύς μου. 3 Κύριος στερέωμά μου καὶ καταφυγή μου καὶ ρύστης μου». Και ο Μωυσής μετά την επιτυχή διάβαση της Ερυθράς θάλασσας αναφωνεί: «ἡ δεξιὰ σου χεὶρ, Κύριε, ἔθραυσεν ἐχθρούς». (Εξοδ. 15,6). Εμείς σε κάθε μας δυσκολία επικαλούμαστε τον Κύριο και λέμε «Κύριε των δυνάμεων μεθ' ἡμῶν γενού». Κι ακόμα «Βοηθός και σκεπαστής εγένετό μοι εις σωτηρίαν οὗτος ο Θεός μου και δοξάσω αὐτόν». Δεν έχουμε να φοβόμαστε τίποτα, αφού έχουμε έναν τόσο δυνατό υπερασπιστή

Καταβασία Ὠδὴ ζ'. Ἦχος α'
Ὁ Εἰρμὸς

Σὲ νοητὴν, Θεοτόκε, κάμινον, κατανοοῦμεν οἱ πιστοὶ
ὥς γὰρ Παῖδας ἔσωσε τρεῖς, ὁ ὑπερυψούμενος,
ὅλον με τὸν ἄνθρωπον, ἐν τῇ γαστρὶ σου ἀνέπλασεν,
ὁ αἰνετὸς τῶν Πατέρων, Θεὸς καὶ ὑπερένδοξος[1].

Απλή σύνταξη

Οἱ πιστοὶ κατανοοῦμεν, Σὲ Θεοτόκε, νοητὴν κάμινον,
ὥς γὰρ ὁ ὑπερυψούμενος ἔσωσε τρεῖς Παῖδας
ἀνέπλασεν ἐν τῇ γαστρὶ σου ὅλον με τὸν ἄνθρωπον, ,
ὁ αἰνετὸς, καὶ ὑπερένδοξος Θεὸς τῶν Πατέρων.

Μετάφραση

Εμείς οι πιστοί καταλαβαίνουμε ότι σύ, Θεοτόκε,
είσαι η νοητή κάμιнос, διότι όπως ο υπερυψούμενος
έσωσε τους Τρεις Παίδας ξανάπλασε μέσα στην κοιλιά σου
όλο το ανθρώπινο γένος ο Θεός, που όλοι οι Πατέρες μας
τον εξυμνούσαν και τον δοξολογούσαν.

Σχόλιο

Εδώ η κάμιнос συμβολίζει την Παναγία, είναι η νοητή κάμιнос, η οποία και αυτή δέχτηκε το πυρ της Θεότητας αλλά, όπως μέσα στο καμίνι σώθηκαν οι Τρεις Παίδες έτσι και μέσα στην κοιλιά της Θεοτόκου γεννήθηκε ο Σωτήρας του κόσμου, που έσωσε όλους τους ανθρώπους. Αυτός ο υπερένδοξος Θεός, που είναι πάνω και πέρα από όλους και όλα, είναι ο Θεός που τον υμνούσαν όλοι οι πρόγονοί μας. Όπως θαύμα είναι η διάσωση των Τριών Παίδων από το καμίνι της φωτιάς, το ίδιο και μεγαλύτερο θαύμα είναι η Γέννηση του Υιού του Θεού μέσα από την κοιλιά μιας μητέρας.

Εδώ η πρωτοτυπία της καινοτομίας είναι ότι η ανάπλαση του ανθρώπου έγινε ακριβώς από το θαύμα της ενσάρκωσης του Θεού, προτύπωση της οποίας είναι το θαύμα της διάσωσης των Τριών Παίδων από την φωτιά.

Καταβασία Ώδη η΄. Ἦχος α΄

Ὁ Εἰρμὸς

Ἐν καμίνῳ Παῖδες Ἰσραὴλ, ὡς ἐν χωνευτηρίῳ,
τῷ κάλλει τῆς εὐσεβείας, καθαρώτερον χρυσοῦ,
ἀπέστιλβον λέγοντες· Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου,
τὸν Κύριον ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας[2].

Απλή σύνταξη

Ἐν καμίνῳ Παῖδες Ἰσραὴλ, ὡς ἐν χωνευτηρίῳ,
ἀπέστιλβον τῷ κάλλει τῆς εὐσεβείας, καθαρώτερον χρυσοῦ,
λέγοντες· Πάντα τὰ ἔργα Κυρίου εὐλογεῖτε,
τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Μετάφραση

Οι Παῖδες του Ισραήλ στο καμίνι σαν να βρίσκονταν
μέσα σε χωνευτήρι, έγιναν πιο λαμπροί από τον χρυσό,
λόγω της ομορφιάς της ευσέβειάς τους και έλεγαν:
Όλα τα κτίσματα του Κυρίου δοξολογείτε τον Κύριο,
υμνεύετε τον και υψώνετε τον όσο πιο ψηλά γίνεται σε όλους τους αιώνες.

Σχόλιο

Ξέρουμε ότι ο χρυσός όσο καίγεται τόσο γίνεται πιο καθαρός και πιο λαμπερός. Οι Τρείς Παῖδες μπορεί να ρίχτηκαν στο καμίνι, που ήταν τόσο δυνατό ώστε να μοιάζει με χωνευτήρι που καίει και χωνεύει τα πάντα, όμως αυτοί είχαν μπει σε ένα άλλο καμίνι, στο καμίνι της ευσέβειας, το οποίο αντί να τους παραμορφώσει τους έκανε ακόμη πιο ωραίους, ακόμη πιο λαμπερούς από το χρυσάφι. Την ευσέβειά τους αυτή την εκδήλωναν με τον ύμνο που απέπεμπαν στον Θεό και Δημιουργό τους και προσκαλούσαν όλους να εγκωμιάζουν, να εξυμνούν και να μεγαλύνουν τον Κύριο «εις πάντας τους αιώνας»

Καταβασία Ψδὴ θ΄. Ἦχος α΄

Ὁ Εἰρμὸς

Τύπον τῆς ἀγνῆς λοχείας σου πυρπολουμένη βάτος ἔδειξεν ἄφλεκτος,
καὶ νῦν καθ’ ἡμῶν τῶν πειρασμῶν ἀγριαίνουσαν,
κατασβέσαι αἰτοῦμεν τὴν κάμινον,
ἵνα σε Θεοτόκε, ἀκαταπαύστως μεγαλύνωμεν.

Απλή σύνταξη

Ἀφλεκτος βάτος πυρπολουμένη ἔδειξεν τύπον τῆς ἀγνῆς λοχείας σου,
καὶ νῦν αἰτοῦμεν κατασβέσαι τὴν κάμινον τῶν πειρασμῶν
ἀγριαίνουσαν καθ’ ἡμῶν, ἵνα σε ,Θεοτόκε, μεγαλύνωμεν ἀκαταπαύστως.

Μετάφραση

Η βάτος, που ήταν πυρπολημένη αλλά δεν καίγονταν,
αναδείχθηκε προτύπωση της αγνής εγκυμοσύνης σου
και τώρα εμείς ζητάμε να σβήσει εντελώς το καμίνι των πειρασμών μας που

αγρίεψε εναντίον μας, για να σε δοξάζομε, Θεοτόκε, ακατάπαυστα.

Σχόλιο

Ο υμνογράφος φέρνει ως παράδειγμα την άφλεκτο βάτο του Μωυσή που ήταν προτύπωση της εγκυμοσύνης της Παναγίας μας στον Χριστό να μας μιλήσει για το καμίνι των άγριων πειρασμών που δέχεται ο άνθρωπος σε αυτόν τον κόσμο. Όπως η φωτιά δεν έκαψε την βάτο ούτε το πυρ της Θεότητας την Παρθένο έτσι και ο υμνογράφος παρακαλεί την Θεοτόκο να μας γλιτώσει από το καμίνι των πειρασμών, μέσα στο οποίο έχουμε κι εμείς ριχτεί.

[1] Ο στίχος αυτός είναι εφύμνιο της Ζ΄ Ωδής.

[2] Ο στίχος αποτελεί εφύμνιο της η΄ Ωδής